

RELIS

Produsentuavhengig legemiddelinformasjon for helsepersonell

ÅRSRAPPORT

2021

www.relis.no

NØKKELTALL FOR RELIS 2021

RELIS HAR BEHANDLET (endring fra 2020):

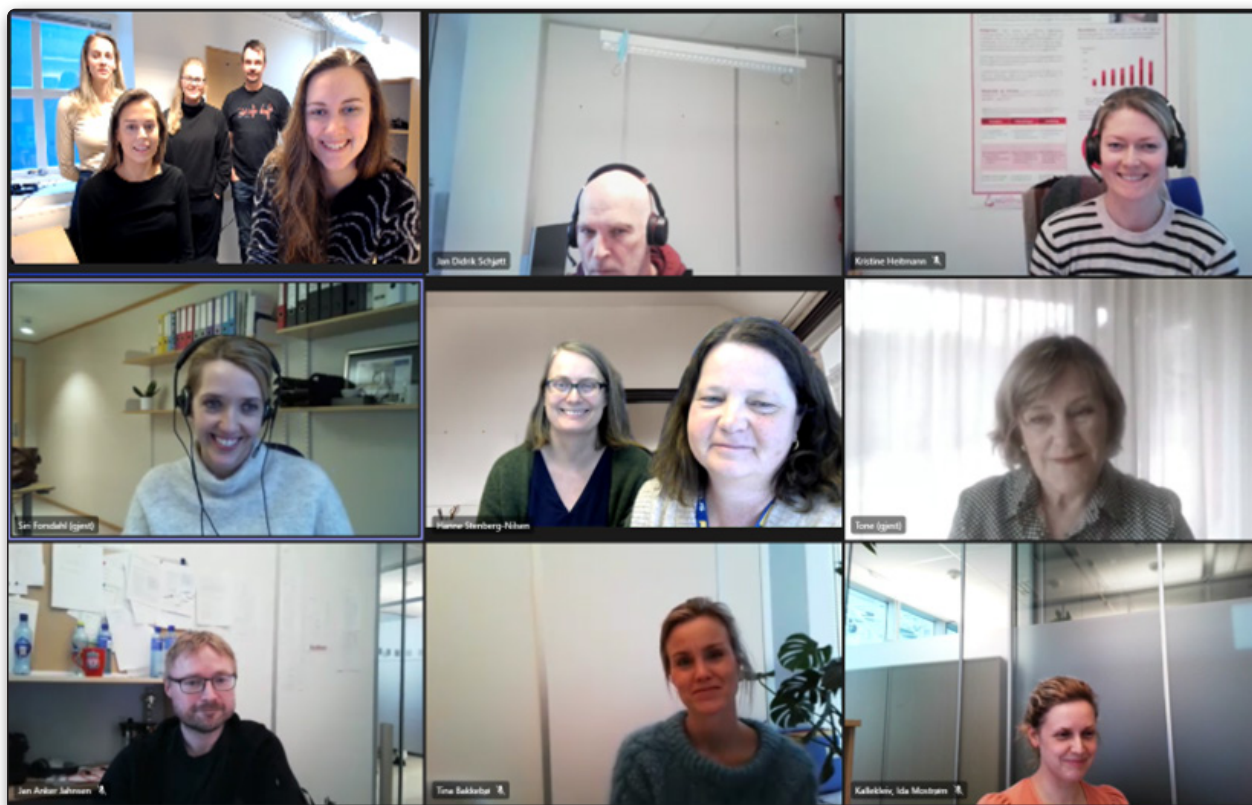
- 5539 bivirkningsmeldinger for covid-19-vaksiner (ekstraordinært arbeid, pandemi)
- 937 øvrige bivirkningsmeldinger (- 11,3 %)
- 2711 legemiddelspørsmål (- 9,5 %)
- 3854 spørsmål fra gravide og ammende (- 14,5 %)

RELIS-ANSATTE HAR PUBLISERT:

- 4 fagfelleverderte artikler (3 internasjonalt)
- 13 andre tidsskriftartikler
- 12 artikler på hjemmesiden
- 1 nyhetsbrev til omlag 6000 abonnenter

RELIS HAR OGSÅ STÅTT FOR:

- 3 kursdager som arrangør/medarrangør
- 42,5 undervisningstimer
- 1052 KUPP-besøk til fastleger

Digitale møter ble hyppig brukt i 2021

INNHALDSFORTEGNELSE

INNLEDNING	4
VISJON	5
Overordnede mål	5
SATSNINGSOMRÅDER	5
LEGEMIDDELSPØRSMÅL	6
Brukergrupper.....	7
Type legemiddelspørsmål	7
BIVIRKNINGSARBEID	9
Bivirkningsmeldinger av legemidler unntatt vaksiner	9
Bivirkningsmeldinger av Covid-19-vaksiner	9
Bivirkningsrapport og - nyheter	10
Bivirkningsregisterforskriften.....	10
LEGEMIDDELINFORMASJON TIL PUBLIKUM	11
Trygg Mammamedisin	11
KUNNSKAPSBASERTE OPPDATERINGSVISITTER - KUPP	12
RELIS DATABASE	13
RELIS HJEMMESIDE OG NYHETSREVY	13
Nettside.....	13
Nyhetsrevy	13
SOSIALE MEDIER	13
FORSKNING, UNDERVISNING OG ANNET FAGLIG SAMARBEID	14
Forskning	14
Undervisning	14
Annet faglig samarbeid	15
NORDISK SAMARBEID	15
KURS OG DAGSEMINAR ARRANGERT AV RELIS I 2020	16
TIDSSKIFTPUBLIKASJONER, PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN OG ANDRE BIDRAG ...	17
Tidsskriftpublikasjoner.....	17
Publikasjoner på hjemmesiden	18
PERSONAL OG ØKONOMI	19
Antall årsverk.....	19
Økonomisk oversikt.....	19
ENGLISH SUMMARY	20

INNLEDNING

RELIS – regionale legemiddelinformasjonsentre – skal bidra til riktig legemiddelbruk gjennom gratis, produ-sentuavhengig legemiddelinformasjon til helsepersonell og publikum. Mange legemidler, økt fokus på helse i samfunnet og økonomiske aspekter omkring behandling gjør det krevende for helsepersonell å holde seg faglig oppdatert i en stadig travlere klinisk hverdag. Myndighetene ønsker at pasienter i økende grad skal være aktive deltakere i sin egen behandling. Legemiddelinformasjon tilpasset målgruppens individuelle problemstillinger skal gi den nødvendige trygghet for å oppnå dette.

Fire regionale sentre er lokalisert ved hvert sitt universitetssykehus. RELIS Nord-Norge (Tromsø), RELIS Midt-Norge (Trondheim), RELIS Vest (Bergen) og RELIS Sør-Øst (Oslo) samarbeider tett med de klinisk farma-kologiske fagmiljøene ved sykehusene, og har i tillegg et aktivt og bredt samarbeid med helsepersonell i de fire helseregionene. Nasjonalt er RELIS organisert som et nettverk, der lederne ved de fire sentrene utgjør ledergruppen. Sentrene er finansiert gjennom tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementet, og Statens legemiddelverk er tilskuddsforvalter.

RELIS tilbyr en spørsmål- og svartjeneste og bistår helsepersonell i alle typer legemiddelspørsmål. De fleste spørsmålene gjelder enkeltpasienter der generell informasjon om preparater og behandlingsretningslinjer ikke er tilstrekkelig detaljert. Målgruppe og brukere av tjenesten er i første rekke leger, men også farma-søyter, tannleger, sykepleiere, helsesøstre og jordmødre. De fleste svarene vi gir ut gjøres fritt tilgjengelige i en søkbar database.

RELIS mottar bivirkningsmeldinger fra helsepersonell, vurderer hendelsesforløp og årsakssammenheng, og kommenterer i skriftlig tilbakemelding til melder. Bivirkningsrapportene registreres i en nasjonal bivirknings-database, i nært samarbeid med Statens legemiddelverk.

I 2021 ble RELIS pålagt utvidede oppgaver med å vurdere det store antallet meldinger om bivirkninger av covid-19-vaksiner, og det ble etablert et tett, løpende samarbeid med Folkehelseinstituttet og Statens lege-middelverk. Dette arbeidet pågikk gjennom hele 2021 og har krevet til dels store personalressurser, noe som har medført at andre RELIS-oppgaver måtte nedprioriteres i henhold til beredskapsplan. Det har vært økt arbeidsbelastning for både de som jobbet med vaksinemeldinger og for resten av staben som måtte ivareta de ordinære RELIS-oppgavene.

Trygg Mammamedisin er en gratis nett- og telefonbasert tjeneste for publikum hvor vi besvarer spørsmål om bruk av legemidler ved graviditet og amming.

RELIS har i dag en rekke nettbaserte ressurser:

- Hjemmeside (www.relis.no) hvor fagartikler og nyheter legges ut. Siden inneholder også eget webskjema for spørsmål fra helsepersonell
- Søkbar spørsmål- og svardatabase (RELIS database) som er unik i Norge
- Mobilvennlig utgave av hjemmesiden og databasen
- Elektronisk nyhetsbrev
- Eget nettsted for gravide og ammende: www.tryggmammamedisin.no
- Egne profiler på sosiale medier som Facebook, Twitter og Instagram

Vi arrangerer både regionale og nasjonale kurs, og opplever stor etterspørsel etter undervisning. De ansatte benyttes ofte som foredragsholdere på faglige arrangementer i regi av andre. Gjennom KUPP (kunnskaps-baserte oppdateringsvisitter) får vi anledning til å tilby legemiddelinformasjon og utveksle erfaringer i møte med fastleger. Vi formidler regelmessig legemiddelinformasjon gjennom publisering i nasjonale og interna-sjonale medier og fagtidsskrifter. RELIS deltar i forskningssamarbeid med universitet og helsevesen, herunder master- og doktorgradsprosjekter.

Denne årsrapporten er en oppsummering av aktiviteten i RELIS for 2021. Bruken av RELIS som beslutnings-støtte og informasjonskanal har over flere år vært økende. Som i forutgående år ser vi også i 2021 en økning i bruken av nettsidene våre.

RELIS - Vår ekspertise gir bedre legemiddelbehandling

OVERORDNEDE MÅL

I tråd med dagens virksomhetsstruktur og overordnede føringer fra Statens legemiddelverk som tilskuddsforvalter er det formulert hovedmål som skal være styrende for den daglige drift og for videreutvikling innen hvert kjerneområde.

- Spørsmål- og svartjeneste
 - Gi råd i legemiddelspørsmål fra helsepersonell
 - Informere om riktig legemiddelbruk til helsepersonell og publikum
- Bivirkningsarbeid
 - Stimulere til melding av mistenkte legemiddelbivirkninger
 - Øke kompetansen om legemiddelbivirkninger hos helsepersonell
- Forskning og utvikling
 - Øke kunnskapen om legemidler i samfunnet

SATSNINGSOMRÅDER

I 2021 var det avtalt at RELIS skulle avgi ressurser til FHI i forbindelse med håndtering av bivirkningsmeldinger på covid-19-vaksinene. Det var planlagt å avgi totalt to årsverk. Medio februar ble det klart at dette ikke var tilstrekkelig, og RELIS fikk i oppdrag å avgi ytterligere ressurser i store deler av året. Dette påvirket vår mulighet til å følge opp de spesifikke satsningsområdene

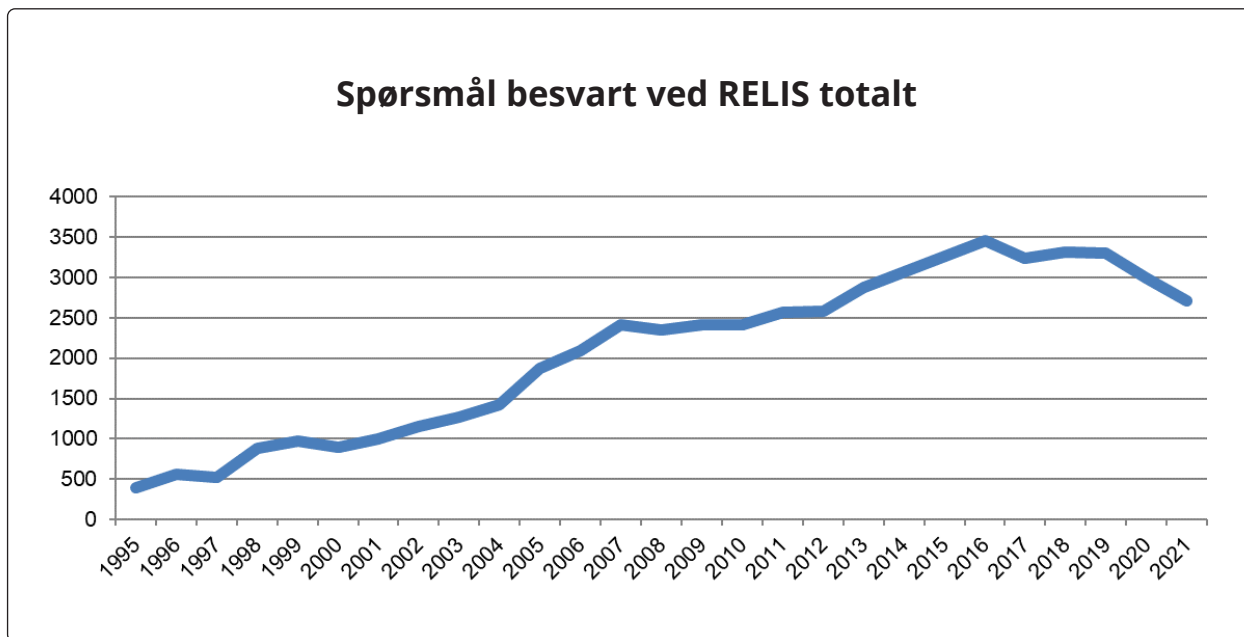
Fokus i 2021:

- Covid-19-pandemien fortsatte å påvirke oss også i 2021, det har vært varierende perioder med hjemme-kontor og pandemien har også satt begrensninger på aktiviteten på det enkelte senter. Vi har derfor jobbet med å koordinere arbeidet på tvers av sentrene, særlig opp mot den felles innsatsen med vaksine-meldinger som RELIS samlet har bistått Folkehelseinstituttet med gjennom hele 2021.
- I lys av arbeidet med bivirkningsmeldinger for FHI, har det i 2021 vært viktig for RELIS å prioritere pasientspesifikke henvendelser fra helsepersonell. Flere henvendelser ble henvist til andre instanser av kapasitetshensyn.
- Det ble i 2021 i regi av KUPP og flere RELIS-sentre igangsatt et arbeid for å evaluere bruk av videoKUPP som alternativ til fysiske besøk. Blant annet ble det gjennomført intervju med utvalgte allmennleger, hvor arbeidet følges videre inn i 2022.
- Ledergruppen har tatt initiativ til å starte et strategi- og utredningsarbeid for videreutvikling av RELIS, og da særlig spørsmål/svar-tjenesten som er den tjenesten som yter beslutningsstøtte om legemidler til helsepersonell.
- RELIS har også fulgt opp på våre særlige oppdrag som spesifisert av SLV i oppdragsbrevet for 2021. Dette omhandler samarbeid med andre fagmiljø, bivirkningsovervåkning og egenevaluering av personvern og informasjonssikkerhet

LEGEMIDDELSPØRSMÅL

RELIS besvarte 2711 legemiddelspørsmål i 2021, noe som utgjør en liten nedgang (-9,5 %) fra året før. Periodevis redusert tilgjengelighet på telefon som følge av pandemien kan muligens ha medvirket til denne nedgangen, men vi har også sett en utflating i antall henvendelser de siste årene. Svarene er lagt inn i spørsmål- og svardatabasen, som er søkbar og gratis tilgjengelig på hjemmesiden (se eget kapittel om databasen).

FIGUR 1

Figur 1 viser utvikling i antall spørsmål til RELIS fra oppstarten i 1995 og frem til nå. RELIS Sør-Øst har størst befolkningsgrunnlag, og fikk totalt sett flest henvendelser i 2021 (tabell 1).

TABELL 1

Senter	Antall spørsmål utredet	Per million innbyggere
Nord-Norge	424	879
Midt-Norge	442	600
Vest	670	597
Sør-Øst	1175	385
Totalt/gj.snitt	2711	503

I 2021 mottok vi de fleste spørsmålene (87 %) elektronisk via e-post eller webskjema. På grunn av utstrakt bruk av hjemmekontor var telefonen ved flere av sentrene periodevis stengt, og andel spørsmål mottatt via telefon har vært nedadgående gjennom covid-19-pandemien (28 % i 2019, 17 % i 2020 og 11 % i 2021).

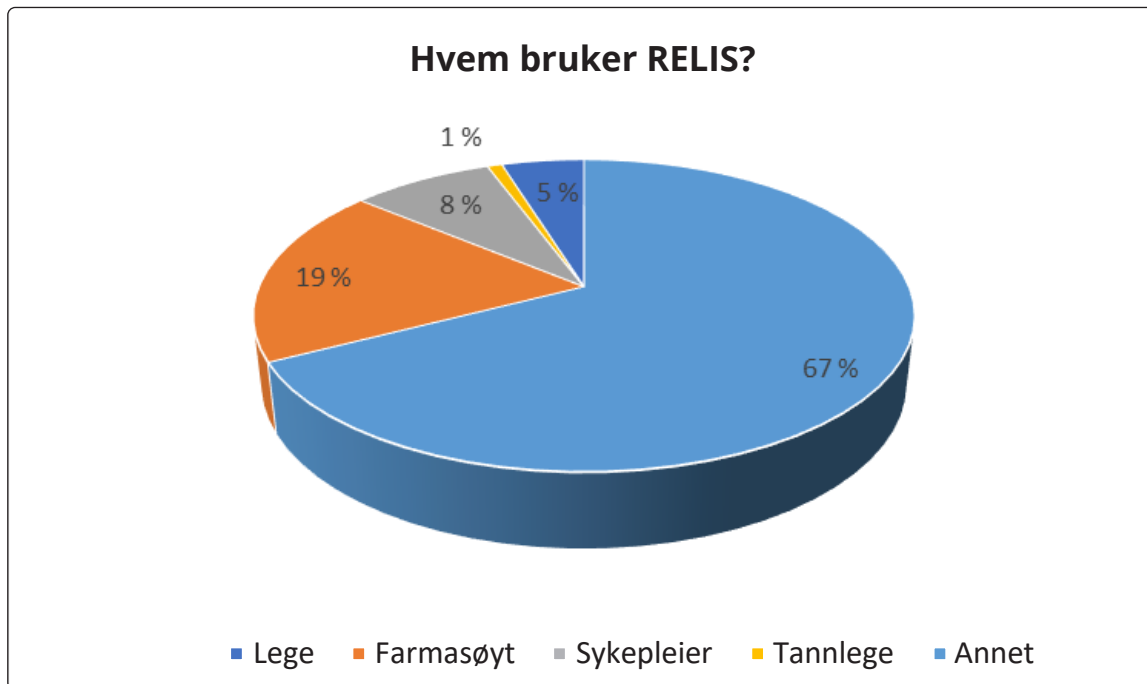
På grunn av endrede prioriteringer og arbeidet med bivirkningsmeldinger av covid-19-vaksinene ble flere saker henvist til andre instanser. Mange av de henviste sakene gjaldt spørsmål om covid-19-vaksine, hvor FHI er rette instans. Det er estimert at dette gjaldt rundt 10-20 % av innkommende henvendelser. Dette er henvendelser som kommer i tillegg til de behandlede saker.

LEGEMIDDELSPØRSMÅL

BRUKERGRUPPER

Sentrene svarer på spørsmål fra alle typer helsepersonell, men vi får flest henvendelser fra leger (67 %). Mer enn halvparten (58 %) av spørsmålene fra leger var fra spesialisthelsetjenesten. Den nest største brukergruppen er farmasøytter (figur 2).

FIGUR 2

TYPE LEGEMIDDELSPØRSMÅL

Helsepersonell spør oss om mange ulike problemstillinger, som for eksempel:

- Bivirkninger av legemidler
- Kombinasjoner av legemidler og/eller naturmidler
- Behandling av spesielle pasientgrupper, som gravide og ammende, barn og eldre
- Dokumentasjon på effekt og sikkerhet av nye legemidler
- Bruk av legemidler utenfor godkjent indikasjon

Vi får flest pasientspesifikke spørsmål, men vi svarer også på mer generelle problemstillinger.

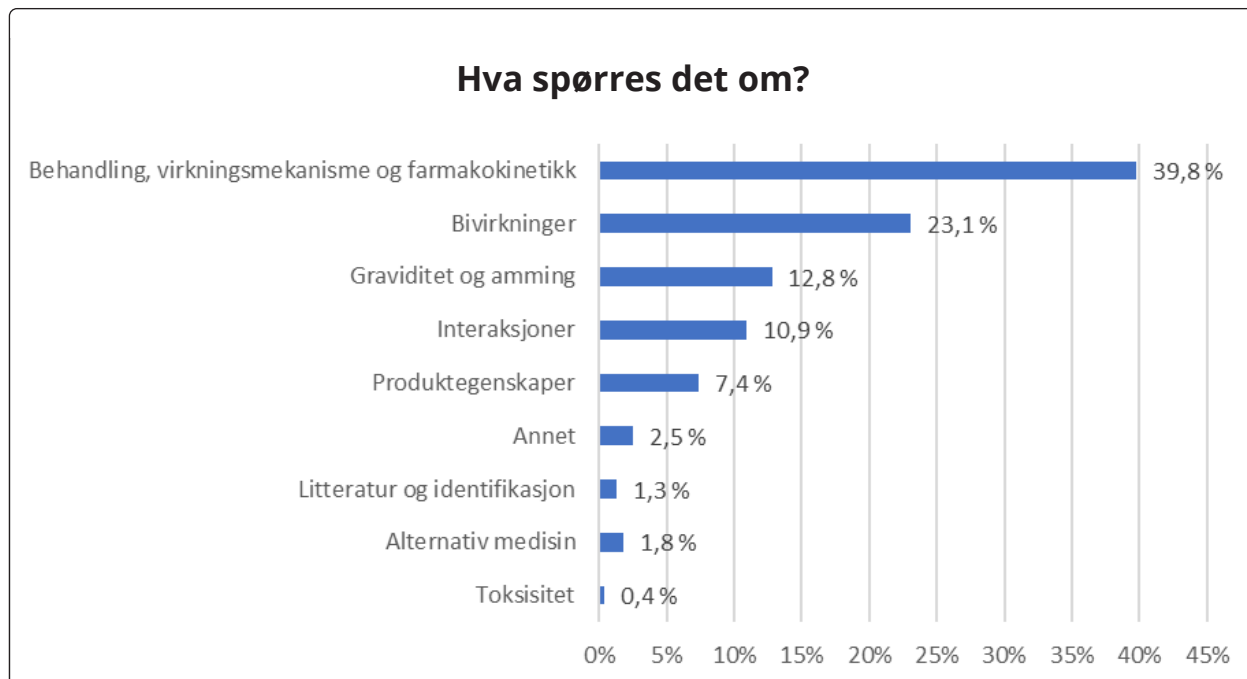

Eksempel på spørsmål om bivirkninger

Henvendelse fra barne- og ungdomspsykiater: En ungdom tolererte sertralindoser opp til 75 mg, men fikk kraftig neseblødning ved doseøkning til 100 mg. Pasienten har ikke vært plaget med neseblødninger tidligere. Sertralin ble seponert, og blødningene opphørte. På grunn av god terapeutisk effekt av sertralin er det ønskelig å prøve re-start med denne, forslagsvis med doseøkning opp til 75 mg. Er det kjent om blødningsrisikoen ved bruk av sertralin/SSRI er doseavhengig?

RELIS database 2021; spm.nr. 6490, RELIS Nord-Norge. (www.relis.no/database)

FIGUR 3

Figur 3 viser hvilke tema våre brukere hyppigst spør om. Det er lite endring fra år til år.

Eksempel på spørsmål om graviditet

Spørsmål frå fastlege: Ein pasient har blitt anbefalt å ta quercetin for å styrke immunforsvaret. Er det ok å bruke quercetin under graviditet?

RELIS database 2021; spm.nr. 15008, RELIS Vest (www.relis.no/database)

Eksempel på spørsmål om bruk hos spesielle pasientgrupper

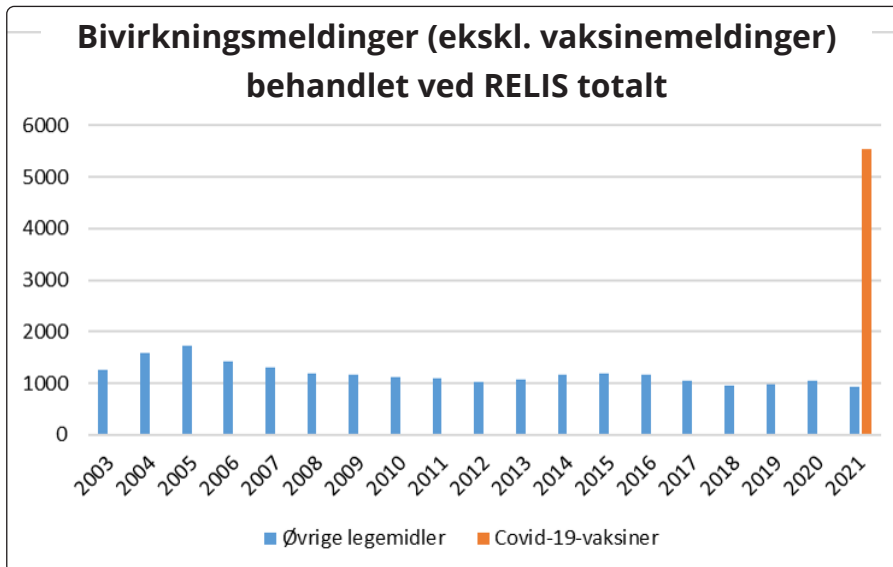
En lege ved sykehuset injiserer Botox (botulinumtoksin type A) nær nerver ved anterior cutaneous nerve entrapment syndrome (ACNES). Han lurer på evidens/dokumentasjonsgrunnlag for at doseringen bare kan skje hver 2-4. måned. En pasient får smerter igjen før disse månedene har gått. Legen spør om vi har noen studier/dokumentasjon på dette.

RELIS database 2021; spm.nr. 13969, RELIS Sør-Øst (www.relis.no/database)

BIVIRKNINGSARBEID

RELIS har siden 2003 behandlet spontanrapporterte bivirkninger på legemidler (unntatt vaksiner) fra helsepersonell. I 2021 ble RELIS i tillegg pålagt å prioritere å avhjelpe Folkehelseinstituttet (FHI) med å behandle det store antallet meldinger om bivirkninger av covid-19-vaksiner fra helsepersonell. Alle mottatte meldinger blir registrert i den nasjonale bivirkningsdatabasen, og Statens legemiddelverk videreformidler informasjonen til Verdens helseorganisasjon (WHO) og europeiske legemiddelmyndigheter (EMA). På denne måten inngår meldingene både i nasjonal og internasjonal legemiddelovervåking. RELIS gir en faglig tilbakemelding til melder og publiserer jevnlig informasjon om bivirkninger på hjemmesiden, i enkelte tilfeller også i nasjonale og internasjonale tidsskrifter. Tilbakemelding til melder ble kun gitt ved alvorlige bivirkningsmeldinger for covid-19-vaksiner, grunnet kapasitet.

FIGUR 4

BIVIRKNINGSMELDINGER AV LEGEMIDLER UNNTATT VAKSINER

Sentrene har totalt behandlet 937 bivirkningsmeldinger på legemidler (unntatt vaksiner) i 2021, tilsvarende 174 meldinger per million innbyggere. Dette er reduksjon fra 2020 på 11,3 % (figur 4). Fordelingen mellom de ulike helseregionene vises i tabell 2. Av de 937 meldingene RELIS mottok i 2021 var 734 av dem elektroniske meldinger, noe som utgjør 78,3 % av alle mottatte meldinger.

TABELL 2

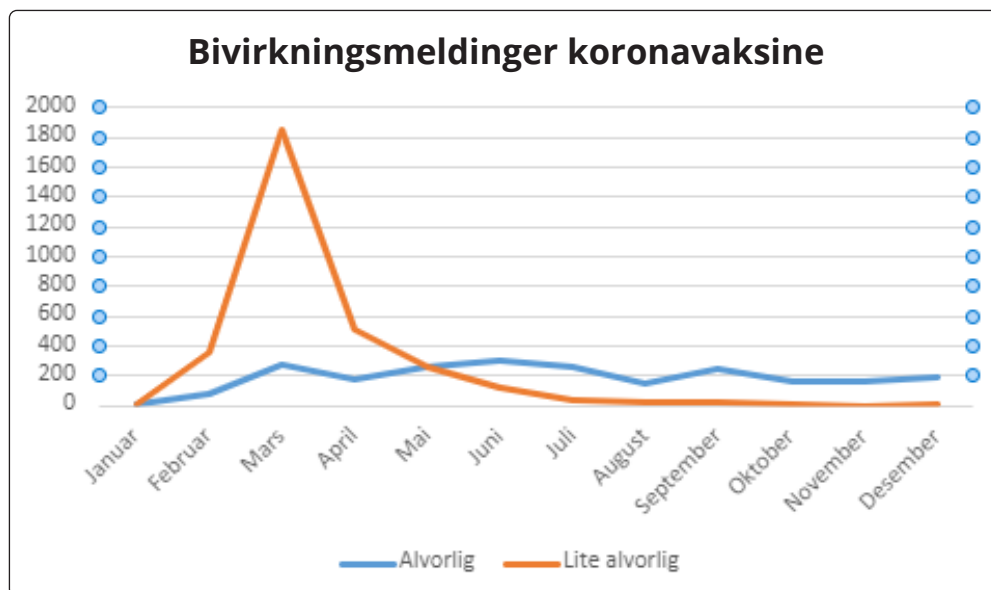
Senter	Antall bivirkningsmeldinger	Per million innbyggere
Nord-Norge	120	249
Midt-Norge	116	157
Vest	194	173
Sør-Øst	507	166
Totalt/gj.snitt	937	174

BIVIRKNINGSMELDINGER AV COVID-19-VAKSINER

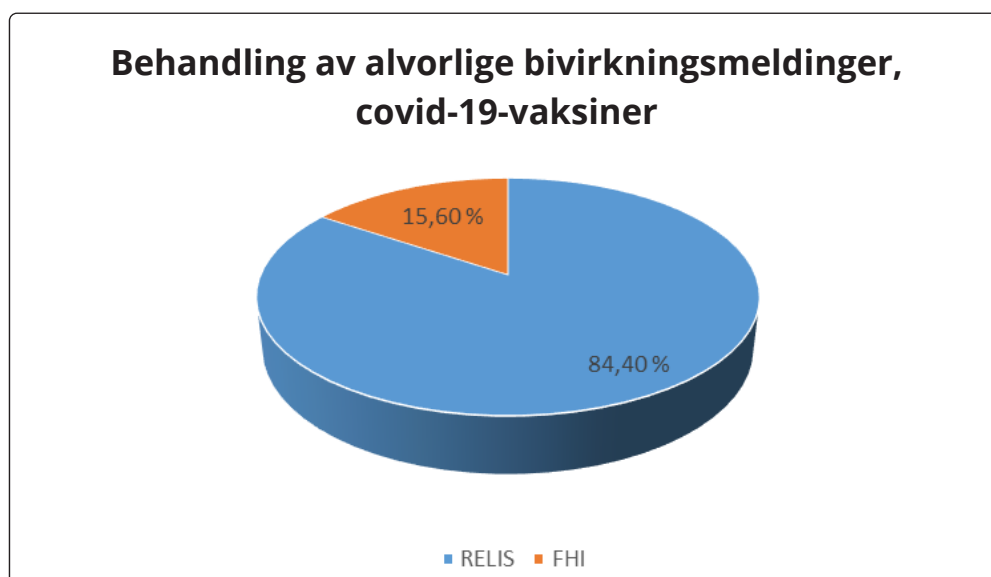
RELIS har i 2021 totalt saksbehandlet 5539 bivirkningsmeldinger på covid-19-vaksiner for FHI, i samarbeid med FHI og Legemiddelverket, hvorav 2311 var alvorlige meldinger. RELIS har behandlet 84,4 % av alle behandlede alvorlige vaksinemeldinger i Norge i 2021 og 35,5 % av alle behandlede lite alvorlige meldinger.

BIVIRKNINGSARBEID

FIGUR 5

FIGUR 6

BIVIRKNINGSRAPPORTER OG -NYHETER

For mer informasjon om overvåking av legemidler henvises det til RELIS hjemmeside og til Statens legemiddelverk sine nettsider om bivirkninger og legemiddelsikkerhet, hvor det blant annet publiseres periodiske rapporter og nyhetssaker om bivirkninger for øvrig.

BIVIRKNINGSREGISTERFORSKRIFTEN

Forskrift om system for rapportering av bivirkninger av legemidler (bivirkningsregisterforskriften) ble vedtatt av Helse- og omsorgsdepartementet 15. februar 2019, med ikrafttredelse 1. januar 2020. RELIS har i 2021 fortsatt informasjonsarbeidet om forskriften, blant annet overfor nye grupper av helsepersonell som nå omfattes av meldeplikten.

LEGEMIDDELINFORMASJON TIL PUBLIKUM

TRYGG MAMMAMEDISIN

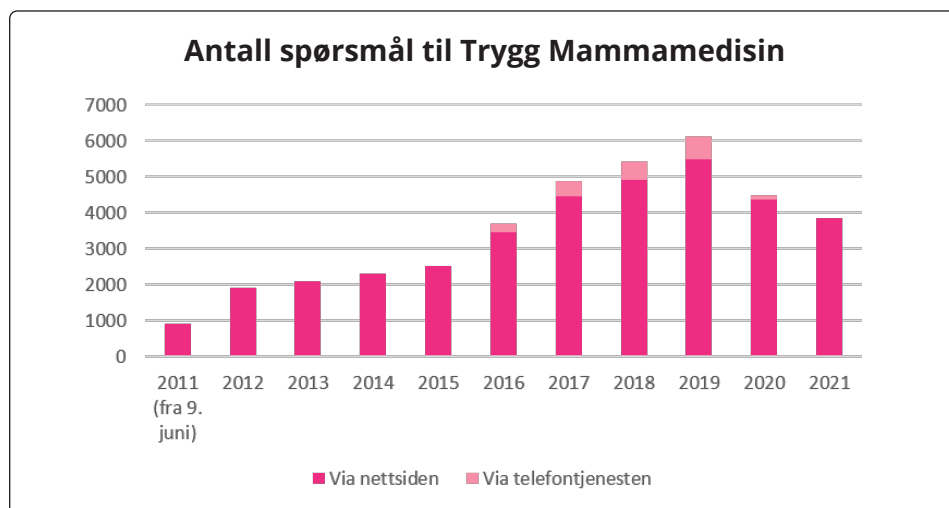
Trygg Mammamedisin (www.tryggmammamedisin.no) er en nett- og telefonbasert tjeneste der gravide og ammende kan stille spørsmål om legemidler. Nettsiden inneholder også informasjonstekster om noen av de legemidlene vi får mest spørsmål om. Totalt er over 30 000 spørsmål besvart siden tjenesten startet i 2011.

I 2021 mottok Trygg Mammamedisin 3854 spørsmål, noe som er 651 færre (14,5 %) enn i 2020. Samtidig opplevde tjenesten en markant økning i antall besøk på nettsidene. I 2021 besøkte litt over 86 000 unike brukere nettsiden, noe som er nesten dobbelt så mange som i 2020, hvor litt over 44 000 unike brukere var innom nettsiden. Antall sidevisninger i 2021 var 325 000, en økning på omtrent 114 000 (54 %) siden 2020. Dette er andre år på rad hvor antall spørsmål går ned mens antall besøk på nettsiden går opp.

Telefontjenesten til Trygg Mammamedisin har vært stengt i hele 2021 på grunn av covid-19-situasjonen.

Figur 7 viser utviklingen av antall spørsmål til Trygg Mammamedisin siden oppstarten.

FIGUR 7

Tjenesten er ikke regionalisert, og tabell 3 viser arbeidsbelastningen ved de ulike sentrene i 2021.

TABELL 3

Senter	Antall spørsmål via nettsiden
Nord-Norge	713
Midt-Norge	806
Vest	846
Sør-Øst	1489
Totalt	3854

LEGEMIDDELINFORMASJON TIL PUBLIKUM

Eksempel på spørsmål til Trygg Mammamedisin

Jeg bruker atorvastatin på grunn av arvelig høyt kolesterol. Jeg har prøvd å bli gravid en stund, og fastlegen har ikke sagt at jeg ikke må bruke denne medisinen. I dag er jeg 4 uker gravid, og jeg leser nå at man ikke skal bruke atorvastatin under graviditet eller når man prøver å bli gravid. Kan fosteret ha tatt skade av dette allerede? Og bør jeg slutte med medisinen?

KUNNSKAPSBASERTE OPPDATERINGSVISITTER - KUPP

RELIS har i samarbeid med de klinisk farmakologiske avdelingene ved universitetssykehusene siden 2015 drevet et prosjekt basert på undervisningsmetoden academic detailing; på norsk *KUPP - kunnskapsbaserte oppdateringsvisitter*. Vi tilbyr norske allmennleger produsentuavhengig faglig oppdatering på konkrete terapiområder i én-til-én-møter på omtrent 20 minutter på legens kontor, i arbeidstiden.

Prosjektet startet først i Midt og Nord, men har fra 2016 vært spredd til alle regioner. I 2021 mottok RELIS 3 millioner i tildeling over statsbudsjettet til KUPP. KUPP drives nå som et samarbeid mellom de fire RELIS-sentrene og de fire klinisk farmakologiske avdelingene som RELIS er tilknyttet. Besøkene gjennomføres av ansatte fra RELIS og klinisk farmakologi.

I 2021 kunne vi starte opp den femte KUPP-kampanjen: Riktigere bruk av menopausal hormonterapi (MHT). Kampanjematerialet ble ferdig utviklet allerede våren 2020, men planlagt oppstart ble utsatt til høsten 2021 på grunn av reiserestriksjoner i forbindelse med covid-19-pandemien. I løpet av høsten 2021 har 1002 leger mottatt besøk med KUPP-kampanjen *Riktigere bruk av MHT*. Kampanjen har blitt svært godt mottatt. Kampanjen vil videreføres første halvår av 2022.

I tillegg til å gjennomføre besøk har KUPP i 2021 fått hjelp av Røst kommunikasjonsbyrå til å lage en brosjyre og filmer til bruk for profilering på nett og i sosiale medier. Profileringsvideoene og brosjyren ble distribuert i forbindelse med oppstart av ny kampanje og har gitt god respons fra legekontor over hele landet.

TABELL 4 Antall fastleger besøkt med KUPP-kampanjen Riktigere bruk av menopausal hormonterapi (MHT) og Riktigere bruk av opioider ved langvarige ikke-maligne smerter i 2021.

Senter	Fysiske besøk MHT	Videobesøk MHT	Videobesøk Opioidkampanjen	Totalt
Nord-Norge	186	-	5	191
Midt-Norge	441	1	23	465
Vest	183	50	15	248
Sør-Øst	114	27	7	148
Totalt	924	78	50	1052

RELIS DATABASE

Databasen inneholder alle utredninger av legemiddelspørsmål som er mottatt siden starten i 1995 og frem til i dag. Databasen er gratis, søkbar og tilgjengelig via hjemmesiden www.relis.no

Ved utgangen av 2021 var det totalt omtrent 55 400 legemiddelutredninger i databasen. Av disse er over 36 500 søkbare og tilgjengelig for eksterne brukere. I tillegg er over 2700 utredninger fra til sammen seks svenske legemiddelinformasjonsentre (LIC) tilgjengelige i samme løsning. De har også opprettet en egen nettside som søker i den felles databasen: www.svelic.se Brukstall fra LICs nettside inngår ikke i RELIS årsrapport.

Vedlikehold og utvikling av databasen foregår kontinuerlig, i samarbeid med eksternt leverandør og LIC.

RELIS HJEMMESIDE OG NYHETS BREV

NETTSIDE

I 2021 besøkte nesten 2,6 millioner (+35 %) unike brukere nettsiden til RELIS, www.relis.no, som er en sterk økning fra året før. Dette har også resultert i en stor økning i antall sidevisninger (5,3 millioner, +25 %).

Fra hjemmesiden er det mulig å søke etter alle artikler og utredninger fra RELIS, inkludert utredninger fra seks svenske legemiddelinformasjonsentre.

NYHETS BREV

I 2021 sendte vi ut ett nyhetsbrev til nesten 6000 abonnenter. Nyhetsbrevet profilerer siste publikasjoner, samt aktuelle kurs og fagseminarer i regi av RELIS.

SOSIALE MEDIER

Fra og med 2013 har RELIS vært profilert på Facebook og Twitter. Vi har også en Facebook-side for Trygg Mammamedisin. Overordnede mål med å være synlige i sosiale medier er å øke profileringen av våre tjenester, samt å gi målgruppen lett tilgang til informasjon om riktig legemiddelbruk og annen relevant informasjon fra sentrene.

Ved årsskiftet hadde vi 801 følgere på Twitter. På Facebook hadde vi 4011 følgere av RELIS-siden og 1359 følgere av Trygg Mammamedisin. Lenker fra sosiale medier har i løpet av 2021 ført til nærmere 35 000 (Facebook) og drøyt 100 (Twitter) sidevisninger på www.relis.no. KUPP har også fått egen Twitterkonto, og hadde 153 følgere per desember 2021.

www.twitter.com/RELISnytt

www.twitter.com/KUPPKunnskapsb1

www.facebook.com/legemiddelinfo

www.facebook.com/tryggmammamedisin

FORSKNING, UNDERVISNING OG ANNET FAGLIG SAMARBEID

FORSKNING

Medarbeidere ved flere sentre leder eller deltar i tverrfaglige forskningsprosjekter om legemiddelbruk, både i regi av RELIS og gjennom del- eller bistillinger.

Antall medarbeidere med PhD øker. Samarbeidspartnere for forskning er først og fremst universiteter og sykehus. Følgende prosjekter har pågått i 2021:

Tone Westergren, leder av RELIS Sør-Øst, forsvarte sin avhandling for graden PhD: Reporting of adverse effects in clinical trials, systematic reviews, and guidelines - How events are lost along the evidence chain 25. november 2021. Tone og medarbeidere har undersøkt hvordan bivirkninger er beskrevet i kliniske studier og hvordan informasjonen formidles i oppsummeringer og retningslinjer. Forskerne har undersøkt bivirkningsrapportering av mageblødninger ved behandling med kortikosteroider, og informasjon om bivirkninger i studier og retningslinjer for behandling av depresjon hos barn og ungdom.

Jan Schjøtt, leder av RELIS Vest, er medarbeider i CONCARD og eHjerteRehab. I tillegg er han medveileder på GERIDRUG. Han er også medveileder på et forskningsprosjekt som studerer nye molekyler i kreftbehandling, og liposomal transport, som utgår fra Universitetet i Bergen.

Harald Chr. Langaas, (for tiden i permisjon fra RELIS Midt-Norge), har et pågående PhD-prosjekt om KUPP. Hanne Fiskvik Fleiner fra samme senter er veileder for en masterstudent lokalisert ved RELIS Midt-Norge/SLV som identifiserer kvalitetsforskjeller mellom elektroniske og papir bivirkningsmeldinger.

Per-Jostein Samuelsen, PhD, er postdoktor og forsker ved RELIS Nord-Norge. Han er involvert i forskningsprosjekter om antitrombotika og blødningsrisiko, postoperativ bruk av opioider, legemiddelinformasjon og sosial ulikhet i helse.

UNDERVISNING

Sentrene har hatt undervisning og foredrag på faglige møter i allmenn- og spesialistpraksis/sykehus og apotek, og på kurs regionalt og nasjonalt. Det gis undervisning på høyskole- og universitetsnivå ved en rekke utdanningsinstitusjoner for helsepersonell. Medarbeidere har jevnlig sensoroppdrag ved universitetene i Bergen, Oslo, Trondheim og Tromsø.

Flere i RELIS har bistillinger ved universitetene (Nord universitet, Universitetet i Tromsø og Universitetet i Bergen) og bidrar med undervisning av bl.a. lege- og farmasistuderenter.

En aktuell arena er presentasjon av RELIS og legemiddelovervåkning på LIS-introduksjonskurs, og på enkelte sykehus blir vi nå regelmessig invitert 1-2 ganger i året.

RELIS har i 2021 gitt 42,5 timer undervisning i form av forelesninger, foredrag, kurs og seminarer. Av smittevernhensyn ble hospitering begrenset til totalt 1 studentdag.

RELIS er læringsarena for flere spesifikke læringsmål i spesialistutdanning for leger i klinisk farmakologi. Tjeneste ved RELIS er særlig aktuelt for læringsmål knyttet til kunnskaper i farmakologi, legemiddelsikkerhet, og beherske formidling av produsentuavhengig legemiddelinformasjon muntlig og skriftlig. Tjeneste er også aktuelt for å lære seg undervisning av andre yrkesgrupper og publikum, og utarbeide skriftlige farmakologiske arbeider. Ved flere av sentrene deltar RELIS på obligatorisk internundervisning i regi av klinisk farmakologi hvor et av temaene kan være diskusjon av RELIS-arbeid. Formalisering av tjeneste ved RELIS i forhold til læringsmålene er videreutviklet i 2021. Enkelte ansatte har veiledningsansvar for LIS-kandidater. Øvrige RELIS-medarbeidere fungerer som «faddere» for utdanningskandidater med hensyn til innføring i arbeidsoppgaver og kilder. RELIS-medarbeidere fungerer som supervisorer med læringsfremmende tilbakemeldinger i forhold til arbeidsoppgaver i forståelse med LIS veileder.

På grunn av pandemien ble det gjennomført færre undervisningsoppdrag i 2021 enn i et normalt år.

FORSKNING, UNDERVISNING OG ANNET FAGLIG SAMARBEID

ANNET FAGLIG SAMARBEID

- Sentrene har et omfattende faglig samarbeid med legemiddelkomitéer og helseforetak. Dette gjelder først og fremst bivirkningsspørsmål og utarbeidelse av anbefalinger og retningslinjer.
- Ansatte har hatt review-oppdrag for ulike fagtidsskrifter, og RELIS er representert i redaksjonsutvalget til Norsk Farmaceutisk Tidsskrift.
- RELIS Nord-Norge samarbeider med Tromsø kommune gjennom Legemiddelnettverket i kommunen, blant annet arrangeres det en fagkonferanse hvert år. I 2021 ble også en medarbeider ved RELIS oppnevnt som medlem i legemiddelkomiteen ved UNN.
- Deltakelse i styringsgruppen/forfattergruppen av MorBarn brosjyrer (foreldrebrosjyrer) utgitt av PharmaSafe forskergruppe Farmasøytisk institutt, Universitetet i Oslo (RELIS Sør-Øst).
- RELIS Sør-Øst har flere ansatte som samarbeider med andre avdelinger eller prosjekter. Dette gjelder Antibiotikateamet, Avdeling for smittevern og Spesialsykehuset for epilepsi (SSE) ved Oslo universitetssykehus, PharmacoEpidemiology and Drug Safety (PharmaSafe) ved Farmasøytisk institutt, Universitetet i Oslo.

NORDISK SAMARBEID

RELIS er en aktiv deltager i samarbeidet mellom nordiske legemiddelinformasjonscentre. RELIS har i flere år hatt et samarbeid med de svenske läkemedelsinformationscentraler (LIC) i henholdsvis Göteborg (LUPP), Umeå (ELINOR), Uppsala (ULIC), Linköping (LiLi), Örebro (CLINT) og Lund (LÄIF) om bruk av RELIS-databasen. Dette samarbeidet innebærer at disse sentrene benytter RELIS-databasen i sitt daglige arbeid, og publiserer sine utredninger gjennom RELIS hjemmeside. Databasen inneholdt ved årsslutt 2021 over 2700 svenske utredninger tilgjengelig for eksterne brukere. RELIS har gjennom dette databasesamarbeidet vært viktig for å bidra til et tettere samarbeid mellom de ulike svenske sentrene, og også at disse i 2020 i samarbeid lanserte sin egen nettside etter mal fra RELIS: svelic.se.

Det årlige møtet for nordiske legemiddelinformasjonscentre ble på grunn av smittevernrestriksjoner avholdt digitalt 23.-24. september 2021, og flere land utenom de nordiske deltok. Norge skal arrangere dette møtet i 2022.

KURS OG DAGSEMINAR ARRANGERT AV RELIS I 2020

DATO, STED ARRANGØR	TITTEL/TEMA GODKJENNINGER	DELTAGERE
1.-2. november, Trondheim RELIS Midt-Norge	RELIS fagseminar for leger 2021 Godkjent med 15 poeng som emnekurs/klinisk emnekurs i infeksjonssykdommer til videre- og etterutdanningen.	164
27. oktober, Tromsø RELIS Nord-Norge (medarrangør)	Legemiddelnettetverkets fagdag Parkinsons sykdom, legemiddelbruk, og sammenheng mellom Parkinson og demens. Målgruppe: Helsepersonell i kommunen og Spesialisthelsetjenesten.	120 (pluss strømming)

TIDSSKRIFTPUBLIKASJONER

Fagfellevurderte

- Jahnsen JA, Widnes SF, Schjøtt J. Quetiapine, Misuse and Dependency: A Case-Series of Questions to a Norwegian Network of Drug Information Centers. *Drug Healthc Patient Saf* 2021; 13: 151-7.
- Reiter L, Stenberg-Nilsen H, Økland HG. Bruk av legemidler med antikolinerg virkning hos eldre (publisert 7. april 2021). *Tidsskr Nor Legeforen* 2021; 141(6): 555-8.
- Samuelsen P-J, Eggen AE et al. Incidence and risk factors for major bleeding among patients undergoing percutaneous coronary intervention: *Findings from the Norwegian Coronary Stent Trial (NORSTENT)*. *PLOS ONE* 2021; 16(3): e0247358.
- Schjøtt J, Andreassen LM et al. Review of Clinical Questions Submitted to Norwegian Drug Information Centres Concerning Administration and Dosage to Older Patients of Relevance to Patient-Centric Care. *Pharmaceutics* 2021, 13(1), 105.

Øvrige

- Bandlien CB, Langaas HC. Metoklopramid og domperidon for å stimulere melkeproduksjon? *Nor Farmaceut Tidsskr* 2021; 129(9): 34-5.
- Raknes G, Nilsen T. Husk at legemidler kan gi forstoppelse og diare! *Utposten* 2021; 50(6); 46-7.
- Fadnes B, Wu IY. Proaktiv behandling av atopisk eksem. *Nor Farmaceut Tidsskr* 2021; 129(8): 35-6.
- Andreassen LM, Jahnsen JA. Erytromycin – om tilgjenge og biotilgjenge. *Nor Farmaceut Tidsskr* 2021; 129(7): 19-20.
- Steen IL, Bandlien CL. Kalsitonin-genrelatert peptid (CGRP) – hemmere og graviditet. *Utposten* 2021; 50(5): 46-7.
- Roland PDH, Steen IL. Høye doser sentralstimulerende legemidler ved ADHD. *Nor Farmaceut Tidsskr* 2021; 129(5): 15-6.
- Nordmo E, Nilsen T. Er blødningsrisikoen ved bruk av sertralin doseavhengig? *Nor Farmaceut Tidsskr* 2021; 129(4): 23-4.
- Havnen GC, Lindland HT, Heitmann K. Valg av sovemedisiner til ammende. *Utposten* 2021; 50(3): 46-7.
- Buan L, Nilsen T. Kalsitoningenerelatert peptid (CGRP)-antagonister mot migrene – hva vet vi nå? *Utposten* 2021; 50(2); 46-7.
- Raknes G, Nilsen T. Husk at legemidler kan gi søvnløshet. *Utposten* 2021; 50(1); 46-7.

TIDSSKRIFTPUBLIKASJONER, PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN OG ANDRE BIDRAG

- Eek AK, Økland HG. Kombinasjon av legemidler ved behandling av diabetes type 2. *Nor Farmaceut Tidsskr 2021; 129(3): 18-9.*
- Bakkebø T, Jahnsen JA. Nye migrenemiddel og biverknader. *Nor Farmaceut Tidsskr 2021; 129(2): 25-6.*
- Norvik M, Eriksen AK. Bruk av antipsykotika under graviditet. *Nor Farmaceut Tidsskr 2021; 129(1): 26-7.*

PUBLIKASJONER PÅ HJEMMESIDEN

Det publiseres jevnlig notiser, utredninger fra databasen samt nettartikler på hjemmesiden (www.relis.no). Under er listet publikasjoner som er skrevet spesielt for hjemmesiden, og som ikke gjenfinnes i RELIS-databasen.

- Nergård CS, Stenberg-Nilsen H. Klinisk relevant interaksjon med dikloksacillin. Ukjent for folk flest? (8. november 2021)
- Steen SW, Schjøtt J. Klozapin – et antipsykotikum med mange dimensjoner og paradokser (21. oktober 2021)
- Langaas HC, Espnes KA. Menopausal hormonterapi (MHT) - Hva er status i 2021? (14. september 2021)
- Norvik M, Schjøtt J. Reoppstart med naltrekson+bupropion (Mysimba) (14. september 2021)
- Buan L, Steen IL. Hvitløk mot forkjølelse (25. august 2021)
- Schjøtt J, Heitmann K, Bakkebø T. Ti-års jubileum for beslutningsstøtte for legemiddelbruk til gravide og ammende (9. juni 2021)
- Wu IY, Fadnes B. Medikamentplaster og magnetresonans (MR)-undersøkelse (8. juni 2021)
- Buan L, Bandlien CL. Endometriose (6. juni 2021)
- Lindland HT, Heitmann K. Pollenallergi hos gravide og ammende – hva er trygg behandling? (19. april 2021)
- Langaas, HC, Westergren T, Schjøtt J, Nilsen T. Koronavaksine og RELIS (5. mars 2021)
- Forsdahl S, Heitmann K. Trygg Mammamedisin forbedrer tjenesten med SMS (26. februar 2021)
- Riedel B. Hampfrøbaserte matvarer til besvær (4. januar 2021)

PERSONAL OG ØKONOMI

ANTALL ÅRSVERK (INKLUDERT LEDER) DEKKET AV RELIS I 2020

Senter	Farmasøyt	Lege	Sekretær	IKT
Nord-Norge	4,7	0,5		
Midt-Norge	5,5	1		1
Vest	5,7	1,7		
Sør-Øst	7,5	5	0,5	
SUM	24,5	9,0	0,5	1

Tilskuddsrammen for 2021 var på totalt 45,043 mill kroner. Inkludert i dette beløpet er et særskilt tilskudd på 2,0 mill kroner til lisenser for bruk av VigiNor. Inkludert i summen er også 3,0 mill kroner til KUPP. RELIS fakturerte også FHI for merkostnad til håndtering av vaksinemeldinger. Totalsummen ble fordelt mellom sentrene i henhold til bemanning, driftsutgifter og fellesoppgaver. Alle kostnader til IKT er lagt til Midt-Norge, herunder en stilling samt lisenser og driftsstøtte for databaser. RELIS Midt-Norge administrerer også KUPP-midlene.

ØKONOMISK OVERSIKT

Senter	Fordeling 2021 (mill NOK)
Nord-Norge	8,346 *
Midt-Norge	13,245 **
Vest	9,294
Sør-Øst	15,735
Fakturert FHI	
SUM	45,043 (tildeling SLV)

* Inkludert 2,0 mill kroner til VigiNor

** Inkludert 4,295 mill kroner til KUPP, hvorav 3,0 mill friske midler og 1,295 mill overført fra 2020

ENGLISH SUMMARY

ABOUT RELIS

RELIS is a national network of four regional medicines information and pharmacovigilance centres in Norway. RELIS was established stepwise from 1995 on the basis of a recognised need for an independent medicines information service for health care professionals in order to achieve better use of medicines. The centres are situated in regional university hospitals, employ both pharmacists and medical doctors, and cooperate with respective units of clinical pharmacology. RELIS is funded by an unconditional grant from the Ministry of Health and Care Services, and the information service is free of charge and independent from the pharmaceutical industry.

KEY FIGURES FOR RELIS 2021

RELIS HAS HANDLED (change from 2020):

- 5539 adverse drug reaction reports on covid-19 vaccines (extraordinary activity)
- 937 adverse drug reaction reports related to other drugs (- 11,3 %)
- 2711 medicines related questions from health professionals (- 9,5 %)
- 3854 questions from pregnant and breastfeeding patients (- 14,5 %)

RELIS HAS PUBLISHED:

- 4 peer reviewed articles (3 internationally)
- 13 other articles in health professional journals
- 12 articles exclusively on our webpage
- 1 newsletter to about 6000 subscribers

RELIS HAS ALSO BEEN RESPONSIBLE FOR:

- 2 days of seminars for health professionals
- 42,5 hours of lectures for health professionals
- Academic detailing visits to 1052 general practitioners

RELIS

RELIS Nord-Norge

E-post: relis@unn.no
Tlf: 77 75 59 98

RELIS Midt-Norge

E-post: midt norge@relis.no
Tlf: 72 82 91 10

RELIS Vest

E-post: relis@helse-bergen.no
Tlf: 55 97 53 60

RELIS Sør-Øst

E-post: relis@ous-hf.no
Tlf: 23 07 55 00